

Duhovne popijevke božićnoga vremena iz Hercegovine

Prof. don Niko Luburić

UVOD

Osim najpopularnije božićne popijevke *U se vrijeme godišta*, u Hercegovini su poznate i druge koje se pjevaju kroz božićno vrijeme, ali samo u narodnom slavlju izvan crkve. Narod ih je ispevao i u narodu se pjevaju od početka prošlog stoljeća, prema kazivanju najstarijih ljudi koje sam osobno poznao. To su: *Božić nam je, milo nam je, Oj, Božiću, blagi dane, Ja posadi' vitu jelu, Eto Bože preko vode, Od istoka do zapada, Raste orav nasred sela, Oj, Božiću, naš blagdane, Isus nam se dragi rodi, Božo zove preko vode, Što Božiću ne pjevamo, Božić nam je, drago nam je, Božiću se veselimo, Oj, brštane, goro sveta, Pod orahom brat i seka, Vesel'no se, mi kršćani, Oj, Božiću, veselicu, Božić nam je, neka nam je i Oj, Božiću, lipo ti je na te*. Ja sam čuo i zapisao samo ove, a u narodu su poznate i kao brojalice (brojkavice, broje). Budući da završavaju pripjevom 'veselo', u nekim mjestima nazivaju se 'veseljanje', a u nekim drugim prema prvom stihu popijevke. Ovaj način pjevanja mogli bismo nazvati oglašbljeno pripovijedanje. Naime, melodijski ambitus ovih napjeva je malen. Pjevaju se načešće u opsegu male terce.

Tekstovi su im po sadržaju i strukturi različiti: ima osmeraca, šesteraca s dva i više stihova religioznog sadržaja (u narodu su poznatije brojalice svjetovnog sadržaja). Gore spomenute popijevke više odražavaju folklorne motive vezane uz svetkovinu Božića negoli motive koji bi opisivali i izricali božićni misterij. Samo božićno otajstvo više je ovdje povod, pretpostavka i pozadina za veselje i radost koji su konstitutivni za poruku Božića. Općenito, brojalice su se pjevale skupno i pojedinačno u narodnom veselju, a najviše su ih pjevale starije žene, kako bi prikrale duge zimske noći listajući duhan i češljajući vunu.

Pjevanje brojalice organizirano je po principima strukture kratkog napjeva koji inače služi za kazivanje dugačkih pjesama, pjesama narativnog karaktera s velikim brojem stihova. Radi lakšeg izvođenja napjevi su im, dakle, kratki, ali i silabični i podređeni tekstu. Ritmički i melodijski su oblikovani tako da omogućuju logično i točno pripovijedanje i nesmetano shvaćanje sadržaja. Općenito, starijske su brojalice nastale iz vjerskih motiva, ali i iz folklorne prakse. I danas postoje, ali samo u sjećanju starijih ljudi i žena, a ponegdje i mladih. Bilo bi hvale vrijedno kada bi ih češće izvodila folklorna društva i na taj način spašavala od zaborava. Time bi njegovala i spašavala stoljetnu duhovnu i glazbenu kulturu svoga naroda, što mu je od velike važnosti za opstanak na njegovim prostorima.

NOTNI ZAPISI

1. Božić nam je, milo nam je

Pjevač:

Ime i prezime: **Veronika Katić**

Starost: **43 godine**

Zvanje: **domaćica**

Rodom iz: **Kruševo, župa Stolac**

Ostali podaci: **djevojačko**

prezime **Raguž**

Zapis:

Datum: **22. studenoga 1994.**

Mjesto: **Prenj, župa Prenj**

Pokrajina: **Hercegovina**

Zapisao: **Niko Luburić,**

svećenik Mostarske biskupije

Tiskano: **ne**

♩ = 60

Bo - žić nam je, mi - lo nam je,
ve - se - lo, ve - se - lo!
Aj, Bo - žić nam je, mi - lo nam je,
ve - se - lo, ve - se - lo!

Božić nam je, milo nam je,
veselo, veselo!

Aj, Božić nam je, milo nam je,
veselo, veselo!

Širi Bože vjeru našu,
veselo, veselo!

Aj, širi Bože vjeru našu,
veselo, veselo!

Vjeru našu Isusovu,
veselo, veselo!

Aj, vjeru našu Isusovu,
veselo, veselo!

Što se ne bi veseljeli?

Veselo, veselo!

Aj, što se ne bi veseljeli?

Veselo, veselo!

Kad smo zdravo, Bog nam dao,
veselo, veselo!

Aj, kad smo zdravo, Bog nam dao,
veselo, veselo!

S našom braćom kršćanima,
veselo, veselo!

Aj, s našom braćom kršćanima,
veselo, veselo!

I sa sekam kršćanicam,
veselo, veselo!

Aj, i sa sekam kršćanicam,
veselo, veselo.

2. Božić nam je, mило nam je

Pjevač:
Ime i prezime: **Danica Gadžić**
Starost: **57 godina**
Zvanje: **domaćica**
Rodom iz: **Prenj, župa Prenj**
Ostali podaci: **živi privremeno u Čapljini kao izbjeglica**

Zapis:
Datum: **22. studenoga 1994.**
Mjesto: **Hodovo, župa Rotimlja**
Pokrajina: **Hercegovina**
Zapisao: **Niko Luburić, svećenik Mostarske biskupije**
Tiskano: **ne**

♩ = 80

Bo - žić nam je, mi - lo nam je,
ve - se - lo, ve - se - lo!

Božić nam je, mило nam je, veselo, veselo!	Bog nas mio veselio, veselo, veselo!
Što se ne bi veseljeli? Veselo, veselo!	Božić nam je, mило nam je, veselo, veselo!

3. Oj, Božiću, blagi dane

Pjevač:
Ime i prezime: **Draga Bender**
Starost: **45 godina**
Zvanje: **domaćica**
Rodom iz: **Bjeloevići, župa Stolac**
Ostali podaci: **djevojačko prezime Matić**

Zapis:
Datum: **15. veljače 1995.**
Mjesto: **Donji Zelenikovac, župa Hutovo**
Pokrajina: **Hercegovina**
Zapisao: **Niko Luburić, svećenik Mostarske biskupije**
Tiskano: **ne**

♩ = 60

Oj, Bo-ži-ću, bla-gi da-ne, ve - se - lo, ve-se-lo!
Oj, Bo-ži-ću, bla-gi da-ne, ve - se - lo, ve-se-lo!

Oj, Božiću, blagi dane, veselo, veselo!	Božić nam je, mило nam je, veselo, veselo!
Oj, Božiću, blagi dane, veselo, veselo!	Božić nam je, mило nam je, veselo, veselo!
Ti pomozī sve kršćane, veselo, veselo!	Oj, brštane, goro sveta, veselo, veselo!
Ti pomozī sve kršćane, veselo, veselo!	Oj, brštane, goro sveta, veselo, veselo!

Kitiš dvore cijelog svijeta,
veselo, veselo!
Kitiš dvore cijelog svijeta,
veselo, veselo!

U Božića tri nožića,
veselo, veselo!
U Božića tri nožića,
veselo, veselo!

Prvi reže sir i maslo,
veselo, veselo!
Prvi reže sir i maslo,
veselo, veselo!

Drugi reže umbulicu,
veselo, veselo!
Drugi reže umbulicu,
veselo, veselo!

Treći reže pogačicu,
veselo, veselo!
Treći reže pogačicu,
veselo, veselo!

Ja posadi' vitu jelu,
veselo, veselo!
Ja posadi' vitu jelu,
veselo, veselo!

U planini, u kamenu,
veselo, veselo!
U planini, u kamenu,
veselo, veselo!

4. Od istoka do zapada

Pjevač:
Ime i prezime: **Janja Perić**
Starost: **55 godina**
Zvanje: **domaćica**
Rodom iz: **Dubravica, župa Gradac**
Ostali podaci: **djevojačko prezime Bjelopera**

Zapis:
Datum: **15. veljače 1995.**
Mjesto: **Dubravica, župa Gradac**
Pokrajina: **Hercegovina**
Zapisao: **Niko Luburić, svećenik Mostarske biskupije**
Tiskano: **ne**

♩ = 60

Od i-sto-ka do za-pa-da, ve - se-lo, ve-se-lo!
Od i-sto-ka do za-pa-da, ve - se-lo, ve-se-lo!

Od istoka do zapada,
veselo, veselo!
Od istoka do zapada,
veselo, veselo!

Isusova vjera vlada,
veselo, veselo!
Isusova vjera vlada,
veselo, veselo!

Oj, kršćani, blago nama,
veselo, veselo!
Oj, kršćani, blago nama,
veselo, veselo!

Sad imamo tri blagdana,
veselo, veselo!
Sad imamo tri blagdana,
veselo, veselo!

Božu, Ivu i Stjepana,
veselo, veselo!
Božu, Ivu i Stjepana,
veselo, veselo!

(nastavlja se)